

ENVIRONMENTÁLNE ORIENTOVANÁ PRODUKCIA, INFORMÁCIE A NEKALÉ OBCHODNÉ PRAKTIKY

Miroslav RUSKO – Vojtech KOLLÁR

ENVIRONMENTALLY ORIENTED PRODUCTION, INFORMATION AND UNFAIR COMMERCIAL PRACTICES



Sustainability - Environment - Safety '2019

ABSTRAKT

Problematika environmentálnej etiky výroby a spotreby predstavuje široký okruh otázok dotýkajúcich sa filozofických a teoretických úvah o vzťahu etiky, ekológie a environmentalistiky. Environmentálne označovanie produktov je prejavom podnikateľskej etiky a jeho cieľom je informovať spotrebiteľov aj výrobcov o nadštandardných, environmentálne prijateľných parametroch produktov označených značkou environmentálne vhodný produkt a motivovať ich k výrobe resp. používaniu týchto produktov. Smernica 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách predstavuje zastrešujúci právny predpis EÚ upravujúci prístup k nekalým obchodným praktikám v transakciách medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi. Vzťahuje sa na všetky obchodné praktiky, ku ktorým dochádza pred uskutočnením (t. j. počas reklamy alebo marketingu), počas uskutočnenia a po uskutočnení transakcie medzi podnikateľom a spotrebiteľom.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: produkt, životné prostredie, environmentálne označovanie

ABSTRACT

The environmental ethics of production and consumption presents a great source of questions related to philosophical and theoretical debates on relation between ethic, ecology and environmentalistics. Environmental product labeling is demonstration of a entrepreneurial ethics with the aim to inform customers and producers on the above standard, environmentally friendly parameters of products labeled with eco label and with the aim to increase motivation towards producers or consumers of these products. Directive 2005/29/EC on unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market constitutes the overarching piece of EU legislation regulating unfair commercial practices in business-to-consumer transactions. It applies to all commercial practices that occur before (i.e. during advertising or marketing), during and after a business-to-consumer transaction has taken place.

KEY WORDS: product, environment, eco labeling

Úvod

Politika ochrany životného prostredia sa začala vo zvýšenej miere uplatňovať v hospodársky vyspelých štátoch v 60. rokoch 20. storočia. Postupne boli prijímané a novelizované základné zložkové právne predpisy (k ochrane ovzdušia, vody, prírody, k nakladaniu s odpadmi a s chemickými látkami, k ochrane proti hluku, atď.). Správa z roku 1987 „Naša spoločná budúcnosť“ Svetovej komisie pre životné prostredie a rozvoj pod vedením nórskej premiérky Gro Harlem Brundtlandovej vyslovuje obavu z dedičstva, ktoré bude zanechané budúcim generáciám v prípade, že bude

pokračovať devastácia prírodných zdrojov a prirodzených vzťahov človeka s prírodou¹. V tejto správe je vyjadrená aj pochybnosť, či je možné bez podstatnej zmeny chovania ľudskej spoločnosti zaistiť jej ďalší rozvoj. Termín „udržateľného“ alebo „trvale udržateľného rozvoja“ sa následne aplikoval do väčšiny oficiálnych dokumentov. Postupne sa začal presadzovať nový prístup k ochrane a tvorbe životného prostredia.

V praxi sa začali postupne presadzovať nové environmentálne orientované aktivity. Vo vývojových etapách podnikateľských subjektov môžeme sledovať rôzne prístupy v ich environmentálnej orientácii, napríklad²:

- minimalizácia a prevencia pred vznikom nežiadúceho produktu (Waste Management);
- ochrana a bezpečnosť, prevencia pred vznikom škôd na zložkách životného prostredia (Safety Management);
- zabezpečenie kvality ako prvku schopnosti konkurencie na trhu cestou systému kvality (QMS);
- uplatňovanie technických predpisov pri rozvoji environmentálneho manažérstva (EMS/EMAS);
- integrovaný systém manažérstva pre kvalitu a ochranu životného prostredia.

V dôsledku pomalého presunu ťažiska environmentálnej politiky sa začala venovať väčšia pozornosť najmä výrobkovej politike. Výrobová politika doplnila, dovtedy environmentálnu politiku orientovanú najmä na investície a riešenie odpadov, o integračný prístup, ktorý problémy životného prostredia už nedelí, ale spája.

Objektom záujmu environmentálne orientovanej výrobkovej politiky je výrobok, produkovaná činnosť, poskytovaná služba, ale nie iba vo finálnej podobe, napr. ako hotový výrobok, ale vo všetkých fázach jeho celého životného cyklu, t.j. v etape projektovania, pri rozhodovaní o jeho zložení, v etape výroby, používania a aj v čase nasledujúcom – likvidácii. Subjektom sa stáva veľký počet účastníkov trhu: výrobcovia, distribútori, obchodníci, spotrebitelia, ale aj štát.

Právna úprava EÚ zameraná na elimináciu nekalých obchodných praktík podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu

Účelom Usmernenia COM(2016)320final je uľahčiť riadne uplatňovanie smernice 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu. Poskytuje usmernenie ku kľúčovým pojmom a ustanoveniam smernice o nekalých obchodných praktikách a praktické príklady jej vykonávania pochádzajúce z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie a vnútroštátnych súdov a zo správnych orgánov. Vychádza z verzie usmernenia SEC(2009) 1666 z roku 2009 a nahrádza ho.^{3, 4}

Smernica 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách predstavuje zastrešujúci právny predpis EÚ upravujúci prístup k nekalým obchodným praktikám v transakciách medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi. Vzťahuje sa na všetky obchodné praktiky, ku ktorým dochádza pred uskutočnením (t.j. počas reklamy alebo marketingu), počas uskutočnenia a po uskutočnení transakcie medzi podnikateľom a spotrebiteľom.

V oznámení o uplatňovaní smernice o nekalých obchodných praktikách COM(2013) 138 final [14.3.2013] a v sprievodnej správe k tomuto oznámeniu COM(2013) 139 final [14.3.2013] sa konštatovalo, že je potrebné posilniť presadzovanie uplatňovania ustanovení smernice o nekalých obchodných praktikách.

¹ BRUNDTLANDOVÁ, G.H., 1991. Naše spoločná budúcnosť. Praha, 297 s., ISBN 80-85368-07-02

² MAJERNÍK, M. - MESÁROŠ, M. - BOSÁK, M., 2003. Environmentálne inžinierstvo a manažérstvo. Košice: Žilinská univerzita in Multiprint. Prvé vydanie. 385 s., ISBN 80-88922-74-7, s. 116

³ Usmernenie COM(2016) 320 final k vykonávaniu/uplatňovaniu smernice 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách

⁴ Smernica 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu

V Usmernení COM(2016)320final sa objasňujú otázky spoločné pre všetky členské štáty s cieľom uľahčiť činnosti zamerané na presadzovanie uplatňovania a zaručiť právnu istotu. Zahrňuje to napríklad tieto témy:

- súhra medzi smernicou o nekalých obchodných praktikách a ostatnými právnymi predpismi EÚ,
- pribúdajúca judikatúra Súdneho dvora EÚ a vnútroštátnych súdov,
- spôsob uplatňovania smernice o nekalých obchodných praktikách na nové a vznikajúce obchodné modely, zvlášť v online sektore.

Usmernenie COM(2016)320final súvisí s oznámením Komisie o komplexnom prístupe k podnieteniu cezhraničného elektronického obchodu pre občanov a podniky Európy COM(2016)320, najmä s jeho oddielom 6.⁵ Vypracovali ho útvary Komisie a neodráža nevyhnutne názory Európskej komisie. Jeho účelom je uľahčiť vykonávanie smernice 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách. Samotné usmernenie však nie je právne záväzné. Každý záväzný výklad práva by mal vychádzať zo samotnej smernice 2005/29/ES a ďalších uplatniteľných právnych aktov alebo zásad. Záväzne vykladať právo Únie je oprávnený len Súdny dvor EÚ.

Posudzovanie toho, či je obchodná praktika nekalá, na základe smernice o nekalých obchodných praktikách, sa okrem prípadov praktík uvedených v prílohe I k smernici musí vykonávať osobitne pre jednotlivé prípady. Vykonanie takéhoto posúdenia je v právomoci členských štátov.

Súhra medzi Smernicou 2005/29/ES a ostatnými právnymi predpismi EÚ

Vzhľadom na jej všeobecný rozsah pôsobnosti sa smernica 2005/29/ES vzťahuje na mnohé obchodné praktiky, ktoré sa upravujú aj v iných všeobecných alebo sektorových právnych predpisoch EÚ.

Článok 3 ods. 4 a odôvodnenie 10 predstavujú kľúčové prvky smernice 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách. Objasňuje sa v nich, že smernica o nekalých obchodných praktikách dopĺňa iné právne predpisy EÚ upravujúce osobitné aspekty nekalých obchodných praktík. To znamená, že smernica o nekalých obchodných praktikách funguje ako „záchranná sieť“ zabezpečujúca udržiavanie vysokej úrovne spoločnej ochrany spotrebiteľa proti nekalým obchodným praktikám vo všetkých odvetviach, a to aj dopĺňaním iných právnych predpisov EÚ a zaplňaním medzier v nich. Keď existujú sektorové alebo iné právne predpisy EÚ a ich ustanovenia sa prekrývajú s ustanoveniami smernice o nekalých obchodných praktikách, príslušné ustanovenia *lex specialis* budú mať prednosť. V článku 3 ods. 4 smernice sa objasňuje, že „v prípadoch rozporu medzi ustanoveniami tejto smernice a inými právnymi predpismi Spoločenstva upravujúcimi osobitné aspekty nekalých obchodných praktík majú prednosť a na tieto osobitné aspekty sa použijú iné právne predpisy Spoločenstva“. Z článku 3 ods. 4 v spojení s odôvodnením 10 vyplýva, že ustanovenie práva EÚ bude mať prednosť pred smernicou o nekalých obchodných praktikách, ak budú splnené všetky tri tieto podmienky:

- má status práva EÚ,
- upravuje osobitný aspekt obchodných praktík a
- dané dve ustanovenia sú v rozpore alebo obsah iného ustanovenia práva EÚ sa prekrýva s obsahom príslušného ustanovenia smernice o nekalých obchodných praktikách, napríklad ak upravuje príslušné konanie podrobnejšie a/alebo ak je uplatniteľné na konkrétne odvetvie.

Ak sú splnené všetky tri vyššie uvedené podmienky, smernica o nekalých obchodných praktikách sa neuplatní na osobitný aspekt obchodnej praktiky upravený, napríklad, sektorovým pravidlom. Smernica o nekalých obchodných praktikách si však zachováva svoju relevantnosť, pokiaľ ide o posudzovanie iných možných aspektov obchodnej praktiky, ktorými sa nezaoberajú sektorové

⁵ COM(2016)320 A comprehensive approach to stimulating cross-border e-Commerce for Europe's citizens and businesses

ustanovenia, napríklad agresívneho správania obchodníka. Z uvedeného vyplýva, že vo všeobecnosti uplatňovanie smernice o nekalých obchodných praktikách nie je samo osebe vylúčené len preto, lebo existujú iné právne predpisy EÚ, ktorými sa upravujú osobitné aspekty nekalých obchodných praktik. Smernica o nekalých obchodných praktikách sa preto môže spravidla uplatňovať spolu so sektorovými pravidlami EÚ dopĺňujúcim spôsobom; to znamená, že konkrétnejšími požiadavkami stanovenými na základe iných pravidiel EÚ sa spravidla rozširujú všeobecné požiadavky smernice o nekalých obchodných praktikách, väčšinou s cieľom zabrániť obchodníkom v tom, aby poskytovali informácie vyžadované sektorovými právnymi predpismi klamlivým alebo agresívnym spôsobom, pokiaľ tento aspekt konkrétne neupravujú sektorové pravidlá.

Usmernenie COM(2016)320final špecifikuje súhrnu medzi Smernicou 2005/29/ES a ostatnými právnymi predpismi EÚ.

Súhra so smernicou o právach spotrebiteľov - Smernica 2011/83/EU sa začala uplatňovať 13. júna 2014.⁶ Vzťahuje sa na všetky zmluvy uzatvárané medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi vrátane zmlúv uzavretých mimo prevádzkových priestorov, na diaľku alebo v prevádzkových priestoroch. V plnej miere sa ňou harmonizujú aj požiadavky na predzmluvné informácie v prípade zmlúv uzavretých na diaľku alebo mimo prevádzkových priestorov, zatiaľ čo členským štátom sa ňou umožňuje prijať alebo ponechať v platnosti dodatočné požiadavky na predzmluvné informácie v prípade zmlúv uzavretých v prevádzkových priestoroch (článok 5 ods. 4). Táto klauzula o minimálnej harmonizácii má dôsledky pre obchodné praktiky patriace do rozsahu pôsobnosti úplne harmonizovanej smernice o nekalých obchodných praktikách. Na základe článku 5 ods. 4 smernice o právach spotrebiteľov môžu členské štáty prijať alebo ponechať v platnosti požiadavky na predzmluvné informácie, ktoré siahajú nad rámec smernice o nekalých obchodných praktikách, ak sa takéto vnútroštátne požiadavky vzťahujú len predaj v prevádzkových priestoroch a týkajú sa len požiadaviek na predzmluvné informácie, a nie reklamy a marketingu.

Súhra so smernicou o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách - Smernica 93/13/EEC sa vzťahuje na všetky zmluvy medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi a týka sa zmluvných podmienok, ktoré neboli individuálne dohodnuté vopred (napr. predbežne formulovaných štandardných doložiek).⁷ Na rozdiel od smernice o nekalých obchodných praktikách majú porušenia smernice o nekalých zmluvných podmienkach zmluvné dôsledky: podľa článku 6 ods. 1 tejto smernice nekalé podmienky použité v zmluve so spotrebiteľom nemuseli byť „záväzná pre spotrebiteľa“.

Súhra so smernicou o klamlivej a porovnávacej reklame – smernica 2006/114/EC sa vzťahuje na vzťahy medzi podnikateľmi.⁸

Súhra so smernicou o službách - na rozdiel od sektorových právnych predpisov má smernica 2006/123/EC o službách široký rozsah pôsobnosti.⁹ S určitými výnimkami sa vzťahuje všeobecne na služby podľa vymedzenia v Zmluve o fungovaní Európskej únie. Nemožno ju preto považovať za lex specialis vo vzťahu k smernici o nekalých obchodných praktikách v zmysle článku 3 ods. 4. V súlade s tým sa požiadavky na informácie stanovené v článku 22 smernice o službách uplatňujú popri informáciách vyžadovaných pre výzvy na kúpu stanovených v článku 7 ods. 4 smernice o nekalých obchodných praktikách.

⁶ Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, OJ L 304, 22.11.2011, p. 64.

⁷ Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts, OJ L 095, 21.04.1993.

⁸ Directive 2006/114/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 concerning misleading and comparative advertising, OJ L 376, 27.12.2006, p. 21.

⁹ Directive 2006/123/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market, OJ L 376, 27/12/2006.

Súhra so smernicou o elektronickom obchode – smernica 2000/31/EC sa vzťahuje na služby informačnej spoločnosti, ktoré môžu zahŕňať služby poskytované prevádzkovateľmi webových sídel a online platforiem, ktoré umožňujú spotrebiteľom kúpiť si tovar alebo službu.¹⁰

Súhra so smernicou o audiovizuálnych mediálnych službách – smernica 2010/13/EU sa vzťahuje na lineárne a nelineárne audiovizuálne mediálne služby (t. j. televízne vysielanie a mediálne služby na požiadanie), ktoré môžu zahŕňať audiovizuálne komerčné oznamy, ktorými sa priamo alebo nepriamo propagujú tovary alebo služby (napr. televízna reklama, sponzorstvo, telenákup alebo umiestňovanie produktov).¹¹

Súhra so smernicou o ochrane údajov a smernicou o súkromí a elektronických komunikáciách – ochrana osobných údajov je na základe článku 8 Charty základných práv EÚ základným právom. V článku 8 ods. 2 charty sa uvádzajú základné zásady ochrany údajov (riadne spracovanie, súhlas alebo iný oprávnený základ ustanovený zákonom, právo na prístup a opravu). V článku 8 ods. 3 charty sa vyžaduje, že ochrana pravidiel ochrany údajov musí podliehať kontrole nezávislého orgánu. Smernicou o ochrane údajov 95/46/EC sa upravuje ochrana osobných údajov a voľný pohyb takýchto údajov.¹² Uplatňovanie pravidiel ochrany údajov presadzujú národné dozorné orgány a vnútroštátne súdy. Smernica 2002/58/EC o súkromí a elektronických komunikáciách dopĺňa smernicu o ochrane údajov, pokiaľ ide o spracovávanie osobných údajov v sektore elektronických komunikácií, pretože uľahčuje voľný pohyb takýchto údajov prostredníctvom elektronických komunikačných služieb.¹³ Podľa smernice o súkromí a elektronických komunikáciách sa konkrétne vyžaduje súhlas používateľa pri používaní „cookies“ alebo iných foriem získavania prístupu k informáciám a ich ukladania na zariadení jednotlivca (napr. na tablete alebo smartfóne).¹⁴ Smernicu 95/46/ES nahradilo od 25. mája 2018 všeobecné Nariadenie EU 2016/679 o ochrane údajov prijaté v roku 2016.¹⁵

Súhra s článkami 101 – 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pravidlá hospodárskej súťaže) – Nariadenie č. 1/2003 poskytuje právny rámec na vykonávanie pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 101 a 102 ZFEÚ.¹⁶

Súhra s Chartou základných práv EÚ – Charta základných práv EÚ sa podľa svojho článku 51 ods. 1 vzťahuje na členské štáty, keď vykonávajú právo Únie, čiže aj vtedy, keď vykonávajú ustanovenia smernice o nekalých obchodných praktikách. Charta obsahuje ustanovenia týkajúce sa

¹⁰ Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market, OJ L 178, 17/08/2000.

¹¹ Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services.

¹² Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, OJ L 281, 23.11.1995 - As of 2018, Directive 95/46/EC will be replaced by the General Data Protection Regulation adopted in 2016.

¹³ Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications) as amended by Directive 2006/24/EC and Directive 2009/136/EC.

¹⁴ Article 5(3) of the e-Privacy Directive.

¹⁵ Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC, OJ L 119, 4.5.2016, p. 1.

¹⁶ Council Regulation (EC) No 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty, OJ L 1, 04/01/2003, p. 1. With effect from 1 December 2009, Articles 81 and 82 of the EC Treaty have become Articles 101 and 102, respectively, of the TFEU. The two sets of provisions are, in substance, identical.

okrem iného ochrany osobných údajov (článok 8), práv dieťaťa (článok 24), ochrany spotrebiteľa (článok 38) a práva na účinný opravný prostriedok a spravodlivý proces (článok 47). Súdny dvor EÚ zdôraznil dôležitosť článku 47 charty týkajúceho sa prístupu k spravodlivosti, pokiaľ ide o opravné prostriedky, ktoré majú k dispozícii spotrebiteľia v súvislosti s právami spotrebiteľov poskytovaných na základe smerníc EÚ. Zásada účinnosti, na ktorú poukazuje Súdny dvor EÚ, znamená, že vnútroštátny procesný poriadok nesmie spotrebiteľom nadmerne sťažovať alebo prakticky znemožňovať uplatňovanie práv poskytovaných právom EÚ.¹⁷

Súhra s článkami 34 – 36 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. - Vnútroštátne opatrenie v oblasti, v ktorej došlo k úplnej harmonizácii na úrovni EÚ, sa musí posudzovať na základe ustanovení daného harmonizačného opatrenia, a nie na základe ustanovení Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).¹⁸ To znamená, že keď vnútroštátne opatrenie patrí do rozsahu pôsobnosti smernice o nekalých obchodných praktikách (o čom sa hovorí v oddieloch 1.1 a 1.2), malo by sa posudzovať na základe smernice o nekalých obchodných praktikách, nie na základe ZFEÚ. Vnútroštátne opatrenia, ktoré nepatria do rozsahu pôsobnosti ani smernice o nekalých obchodných praktikách, ani žiadneho iného harmonizačného nástroja sekundárneho práva EÚ, sa majú posudzovať na základe článkov 34 – 36 ZFEÚ. Zákaz opatrení, ktoré majú rovnocenný účinok ako kvantitatívne obmedzenia, ako sa stanovuje v článku 34 ZFEÚ, sa vzťahuje na všetky obchodné pravidlá prijaté členskými štátmi, ktoré sú schopné brániť, priamo alebo nepriamo, skutočne alebo potenciálne, obchodu v rámci Únie.¹⁹

Informácie stanovené ako „podstatné“ informácie inými právnymi predpismi EÚ

Požiadavky na informácie zavedené právom Spoločenstva vo vzťahu k obchodnej komunikácii možno nájsť v niekoľkých sektorových právnych predpisoch EÚ. Napríklad:

- životné prostredie:
 - napr. smernica 2010/30/EÚ o energetickom označovaní (podľa smernice sa vyžaduje, aby domáce spotrebiče a energeticky významné výrobky ponúkané do predaja, prenájmu alebo predaja na splátky boli vybavené informačným listom a štítkom uvádzajúcimi informácie o ich spotrebe energie (elektrickej alebo inej) alebo iných podstatných zdrojov)²⁰,
 - smernica 2009/125/ES o ekodizajne obsahuje konkrétnu požiadavku na informovanie o úlohe, ktorú môžu spotrebiteľia zohrávať pri udržateľnom využívaní výrobku,²¹
 - smernica 1999/94/ES o spotrebe paliva vyžaduje vystavenie štítku o spotrebe paliva vedľa všetkých nových osobných automobilov na mieste predaja obsahujúceho najmä úradné údaje o spotrebe paliva,²²
- finančné služby:
 - napr. smernica 2004/39/ES o trhoch s finančnými nástrojmi (podľa smernice sa vyžaduje, aby investičné firmy poskytovali klientom, vrátane spotrebiteľov, konkrétne informácie o svojich službách, finančných nástrojoch a navrhovaných investičných stratégiách, nákladoch a príslušných poplatkoch.) bola revidovaná smernicou 2014/65/EÚ,^{23, 24}

¹⁷ C-34/13 Kušinová, paragraphs 63 – 65 and C-169/14 Sanchez Morcillo, paragraph 35.

¹⁸ Case C 322/01 Deutscher Apothekerverband, para. 64; Case C-205/07, Gysbrechts para. 33; Case C-37/92 Vanacker and Lesage, para 9; Case C-324/99 DaimlerChrysler, para. 32 and Case C-322/01 Deutscher Apothekerverband, para. 64.

¹⁹ Case 8/74 Dassonville, para. 5.

²⁰ Smernica 2010/30/EÚ o udávaní spotreby energie a iných zdrojov energeticky významnými výrobkami.

²¹ Smernica 2009/125/ES o vytvorení rámca na stanovenie požiadaviek na ekodizajn energeticky významných výrobkov

²² Smernica 1999/94/ES o dostupnosti spotrebiteľských informácií o spotrebe paliva a emisiách CO₂ pri predaji nových osobných automobilov

²³ Smernica 2004/39/ES o trhoch s finančnými nástrojmi

- smernica 2007/64/ES o platobných službách ²⁵ (obsahuje konkrétnejšie ustanovenia týkajúce sa poskytovania informácií pred uzavretím zmluvy a spôsobov poskytovania týchto informácií.) bola revidovaná ²⁶ smernicou 2015/2366,
 - smernica 2008/48/EC o spotrebiteľských úveroch obsahuje konkrétne požiadavky na informácie pri propagovaní úveru ²⁷,
 - smernica 2014/17/EÚ o hypotekárnych úveroch obsahuje pravidlá marketingu hypotekárnych úverov, napríklad zákaz viazania produktov ²⁸,
 - smernica 2014/92/EÚ o platobných účtoch, ²⁹
 - nariadenie (EÚ) č. 1286/2014 o balíkoch retailových investičných produktov (PRIP), ³⁰
- zdravie - napr. smernica 2001/83/ES obsahuje dodatočné požiadavky, pokiaľ ide o reklamu na lieky a ich označovanie, ³¹
- telekomunikácie - napr. smernica 2002/22/ES o univerzálnej službe ³² bola zmenená smernicou 2009/136/ES, ktorá vyžaduje poskytovanie zmluvných informácií o minimálnej úrovni kvality služieb, druhu ponúkanej údržby a všetkých odškodneniach a systémoch úhrad, ktoré sa uplatnia v prípade nesplnenia zmluvne dohodnutej úrovne kvality služieb, ³³
- doprava, napr.
 - nariadenie (ES) č. 1008/2008 o leteckých službách vyžaduje, aby bola konečná splatná cena – ktorá má zahŕňať všetky nevyhnutné a predvídateľné cenové prvky v čase zverejnenia – uvedená a rozčlenená na jednotlivé zložky: letecké cestovné a letecké sadzby, dane, letiskové poplatky, iné poplatky a prirážky, ³⁴
 - nariadenie (ES) č. 261/2004 o právach cestujúcich obsahuje konkrétnu povinnosť informovať cestujúcich o tom, že v prípade odmietnutia nástupu do lietadla, zrušenia letu alebo meškania letu môžu mať právo na náhradu a pomoc a starostlivosť. ³⁵
 - nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1177/2010 z 24. novembra 2010 o právach cestujúcich v námornej a vnútrozemskej vodnej doprave, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004, ³⁶
 - nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 181/2011 zo 16. februára 2011 o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave. ³⁷

Takéto požiadavky na informácie sú často konkrétnejšie ako požiadavky na informácie stanovené v smernici o nekalých obchodných praktikách. V článku 7 ods. 5 smernice 2005/29/ES

²⁴ Smernica 2014/65/EÚ z 15. mája 2015 o trhoch s finančnými nástrojmi (Mifid 2).

²⁵ Smernica 2007/64/ES o platobných službách

²⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2366 z 25. novembra 2015 o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia smernice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EÚ a nariadenie (EÚ) č. 1093/2010 a ktorou sa zrušuje smernica 2007/64/ES

²⁷ Smernica 2008/48/EC o zmluvách o spotrebiteľskom úvere

²⁸ Smernica 2014/17/EÚ o zmluvách o úvere pre spotrebiteľov týkajúcich sa nehnuteľností určených na bývanie.

²⁹ Smernica 2014/92/EÚ o porovnateľnosti poplatkov za platobné účty, o presune platobných účtov a o prístupe k platobným účtom so základnými funkciami.

³⁰ Nariadenie (EÚ) č. 1286/2014 z 26. novembra 2014 o dokumentoch s kľúčovými informáciami pre štrukturalizované retailové investičné produkty a investičné produkty založené na poistení.

³¹ Smernica 2001/83/ES o humánných liekoch

³² Smernica 2002/22/ES o univerzálnej službe a právach užívateľov týkajúcich sa elektronických komunikačných sietí a služieb (smernica o univerzálnej službe)

³³ Smernica 2009/136/ES

³⁴ Nariadenie (ES) č. 1008/2008 o spoločných pravidlách prevádzky leteckých dopravných služieb

³⁵ Nariadenie (ES) č. 261/2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov

³⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1177/2010 z 24. novembra 2010 o právach cestujúcich v námornej a vnútrozemskej vodnej doprave, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004

³⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 181/2011 zo 16. februára 2011 o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave

o nekalých obchodných praktikách sa objasňuje, že takéto požiadavky na informácie „sa považujú za podstatné“. O pojme „podstatné informácie“ v zmysle smernice 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách sa hovorí v časti 3.4.1. V odôvodnení 15 sa stanovuje, že členské štáty budú môcť zachovať alebo doplniť požiadavky na informácie týkajúce sa zmluvného práva, ak je to prípustné podľa klauzúl o minimálnej harmonizácii v existujúcich nástrojoch práva Spoločenstva.

Výrobok ako objekt výrobkovej politiky

Ciele, nástroje a príslušne dotknuté subjekty sú závislé na danom výrobku. Výrobky slúžiace podobnému účelu (substituenti) môžu mať značne rozdielny funkčný a environmentálny profil, ako napríklad vratné a nevratné obaly z nápojov.

Environmentálne orientovaného spotrebiteľa a terciálne subjekty výrobkovej politiky zaujíma najmä:

- rozdiel medzi samotným výrobkom a ním poskytovanou službou za účelom splnenia určitej potreby (účel verzus úžitok), ktorý výrobok prináša;
- environmentálny vplyv výrobku, počas jeho životného cyklu.

Hlavným riadiacim a koordinačným subjektom výrobkovej politiky je štát, ktorý nesie hlavnú zodpovednosť za vývoj a presadzovanie výrobkovej politiky a jej nástrojov, najmä v oblasti podpory koncepcnej, mediálnej, ale tiež pri usmernení štátnych zákazok na nákup environmentálne vhodných výrobkov označených environmentálnou značkou.

Podpora európskeho a národného systému environmentálneho označovania výrobkov je zameraná na zlepšenie environmentálneho správania sa výrobcov a zabezpečenie informovanosti spotrebiteľov o environmentálnych kritériách výrobkov a služieb.

Inovácie vo výrobnej sfére v samotných výrobkoch ako aj v oblasti služieb je potrebné aby z hľadiska udržateľného rozvoja smerovali k vyššej účinnosti zdrojov, najmä neobnoviteľných, aby neprekročili mieru únosného zaťaženia životného prostredia.

Z tohto pohľadu je potrebné vytvorenie podmienok pre presadzovanie environmentálnej výrobkovej politiky zameraných na:

- znižovanie nežiaducich vplyvov výroby na životné prostredie a zdravie populácie,
- podporu výroby a predaja environmentálne vhodných výrobkov, podpora environmentálne vhodných inovácií výrob, uplatňovanie environmentálnych technológií a systémov environmentálneho riadenia výroby a služieb,
- tvorbu a sprístupňovanie informácií o vplyvoch výrobkov, technológií a produkcie na životné prostredie a zdravie,
- podporu "zeleného obstarávania tovarov a služieb" v rámci procesu verejného obstarávania výrobkov a služieb,
- podporu európskeho a národného systému environmentálneho označovania výrobkov,
- presadzovanie stratégie trvalo udržateľného rozvoja cestou uplatňovania dobrovoľných nástrojov environmentálnej výrobkovej politiky.³⁸

³⁸ Podpora využívania proenvironmentálnych moderných technológií a využitie existujúcich programov na ich implementáciu do ekonomiky SR. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.tur.vlada.gov.sk/752/4%09podpora-vyuzivania-proenvironmentalnych-modernych-technologii-a-vyuzitie-existujucich-programov-na-ich-implementaciu-do-ekonomiky-sr.php>
< [cit.: 2012-04-06]

Štátna pomoc na podporu výrobkov spĺňajúcich podmienky ochrany životného prostredia

Medzi nástroje uplatňované v environmentálnej politike patrí účelové poskytovanie finančných zdrojov. Na význam poskytovania štátnej pomoci a potrebu podporiť reformu poskytovania štátnej podpory, ktorá má negatívne účinky na životné prostredie a je nezlučiteľná s trvalo udržateľným rozvojom poukázal okrem iného aj Implementačný plán Svetového summitu o trvalo udržateľnom rozvoji v Johannesburgu (napr. body 19.q, 91.b) ³⁹.

Plnenie Európskej dohody o pridružení zaväzuje SR zabezpečiť transparentnosť a prehľadnosť v oblasti poskytovania štátnej pomoci. Inštitút poskytovania štátnej pomoci má významnú funkciu v environmentálnej politike. Poskytovatelia i príjemcovia štátnej pomoci si musia byť vedomí zákonných povinností vyplývajúcich zo zákona o štátnej pomoci.

Zmluva o založení ES zakazuje štátnu podporu, ktorá deformuje hospodársku súťaž v rámci spoločenstva. Tým, že niektoré podniky alebo výrobky zvýhodňuje na úkor ostatných podnikov alebo výrobkov, vážnym spôsobom naruša normálne konkurenčné sily. V určitých prípadoch však Európska komisia udelí výnimky, ktoré zmluva umožňuje, berúc do úvahy celkový prínos programu podpory z pohľadu celej únie. Podporu schváli, ak je opodstatnená napríklad ak je v záujme všeobecne prospešnej politiky, akou je ochrana životného prostredia. Určité formy podpory sa môžu považovať za prijateľné.

Podľa Článku 64 Európskej dohody o pridružení bol pripravený zákon o štátnej pomoci. Národná rada SR zákon č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci schválila 26.8.1999, ktorý bol novelizovaný zákonom č. 434/2001 Z.z., zákonom č. 203/2004 Z.z. V súčasnosti platí zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení č. 57/2018 Z. z. (nepriamo).

Pravidlá pre pohyb regulovaného tovaru

V rámci Európskeho hospodárskeho priestoru (EEA – European Economic Area) do roku 1985 existovali smernice starého prístupu, ktorých cieľom bolo presne stanoviť pravidlá pre pohyb regulovaného tovaru. Tieto smernice boli veľmi detailné, bolo ich potrebné často meniť a ich príprava bola veľmi časovo náročná (napr. smernice týkajúce sa chemikálií, automobilov).

Smernice nového prístupu majú tieto základné princípy:

- stanovujú len základné bezpečnostné požiadavky,
- zvyšuje sa zodpovednosť výrobcu/dodávateľa – je nutné vyhlásenie o zhode – označenie CE,
- stanovujú jednotnú právomoc kontrolných orgánov,
- definujú vzájomné uznávanie výrobkov, skúšok a kontrol,
- používanie harmonizovaných európskych noriem je dobrovoľné ⁴⁰.

Smernice nového prístupu sa delia na

- ekonomické - zaisťujú voľný pohyb tovaru, sú založené na čl.100A Európskeho jednotného aktu (European Single Act);

³⁹ Implementačný plán Svetového summitu o trvalo udržateľnom rozvoji v Johannesburgu. Banská Bystrica, Enviromagazín 7/2002, 2002, s. 8-33. ISSN 1335-1877 s.28

⁴⁰ PAVLŮ, M. - RYŠAVÁ, J., 1999. Označení a související předpisy. Praha: Euro Info Centrum, 21 s., Prvé vydanie

- sociálne - týkajú sa bezpečnosti práce a ochrany zdravia pri práci a sú založené na čl.118A Európskeho jednotného aktu.

Nový prístup predpokladá, že produkt vyrobený v súlade s európskymi normami musí spĺňať základné bezpečnostné požiadavky zakotvené v smernici. Výrobcovia sa môžu rozhodnúť, že európske normy nebudú dodržiavať, ale v tomto prípade je bremeno skúšobníctva opačné: je na nich, aby dokázali, že ich produkt je bezpečný⁴¹. Platí tu pravidlo tzv. presumpcie zhody (presumption of conformity), t.j. výrobca/dodávateľ nemusí dokazovať, že norma pre daný účel vyhovuje, z čoho vyplýva, že použitie harmonizovaných noriem významne zjednoduší celý proces.

Európske harmonizované normy sa delia na

- horizontálne normy (týkajú sa veľkej škály výrobkov – napr. štandardy popisujúce chemické riziká);
- vertikálne normy (charakterizujú jeden typ výrobku).

Diverzita a typy environmentálneho označovania produktov

V širšej rodine environmentálnych označovanií a vyhlásení, týkajúcich sa výrobkov a služieb, sa nachádzajú značky s rôznou mierou vzťahu k životnému prostrediu alebo jeho zložkám, pričom môžeme rozlíšiť typy (upravené a doplnené podľa^{42, 43, 44}):

- normalizované / štandardizované
- neštandardizované / neupravené normou
- podľa právnej podpory
- podľa vonkajšej súčinnosti
- podľa typu organizácie, ktorá ho garantuje
- podľa územného pôsobenia
- podľa rozsahu zamerania kritérií.

Environmentálne označovanie a vyhlásenia môžeme rozlišovať vo väzbe na dôveryhodnosť a množstvo informácií, ktoré sú formou environmentálneho označovania poskytované používateľovi. Vzťah jednotlivých typov environmentálneho označovania, značiek a vyhlásení uvádza obr. 1. Klasifikácia environmentálneho označovania bola zvolená podľa množstva a hodnovernosti poskytovaných údajov a výpovedí vzťahujúcich sa k životnému prostrediu⁴⁵.

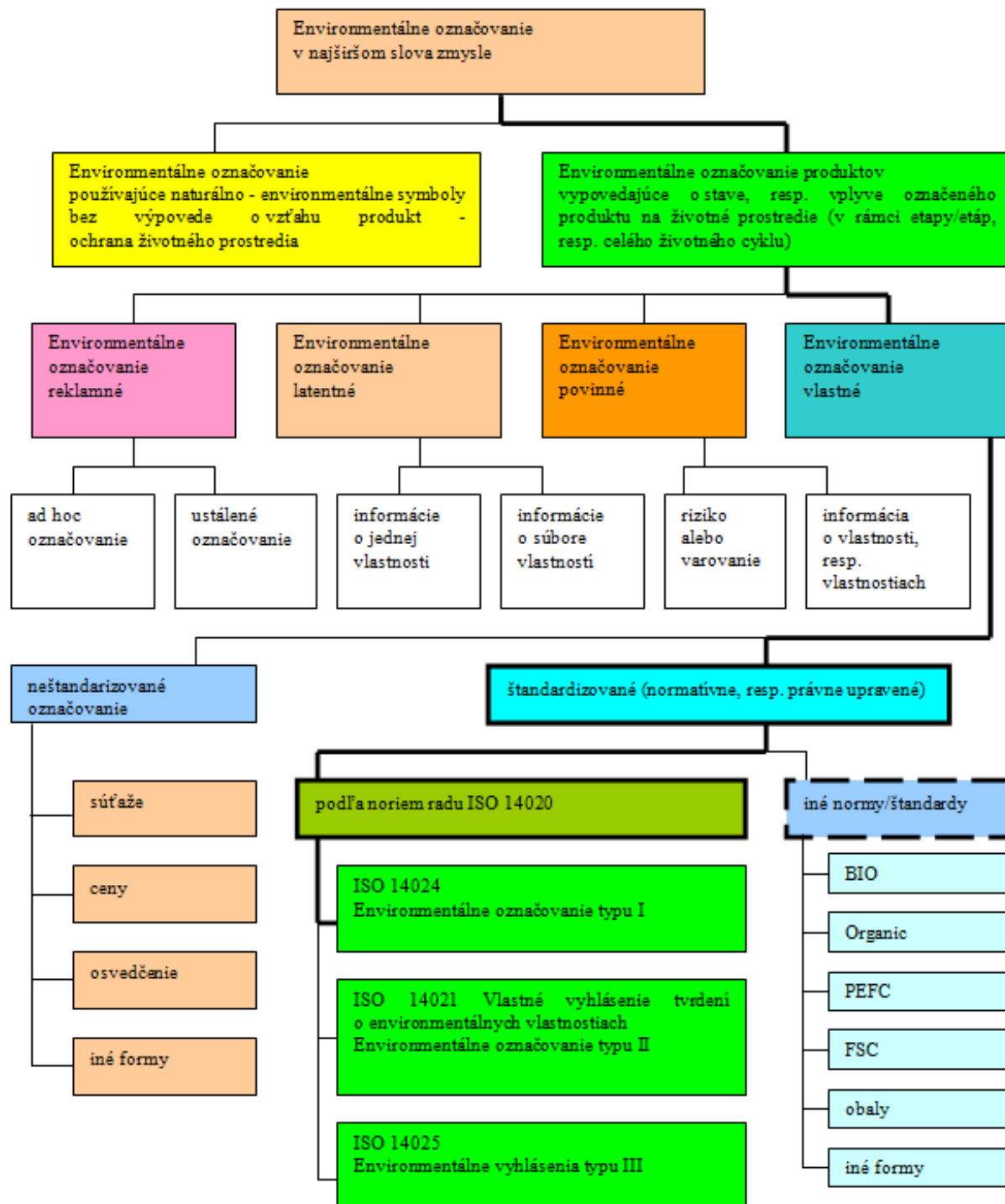
⁴¹ SCHREIBER, K., 1997. Jednotný trh. In WEIDENFELD, W., WESSELS, W., Európa od A do Z – sprievodca európskou integráciou. Luxembourg : Institut für Europäische Politik, 1997, s.99-104, ISBN 80-88848-40-7

⁴² SUCHÁNEK, Z., 1998. Normy ISO pro environmentální značení – účinný podpůrný nástroj environmentálního managementu nebo konfliktní téma? In RUSKO, M. [Ed.] Manažerstvo životního prostředí (EMS, EMAS), Banská Bystrica

⁴³ RUSKO, M., 2010: *Bezpečnostné a environmentálne manažerstvo*. - Žilina: Strix, Edícia EV-7, 4. revidované vydanie. ISBN 978-80-89281-58-9. 335 s.

⁴⁴ RUSKO, M., 2004: *Environmentálne orientovaný manažment v praxi manažéra*. - Žilina: Strix. Edícia EV-2, Prvé vydanie, ISBN 80-969257-1-7, 190 s.

⁴⁵ REMTOVÁ, K., SUCHÁNEK, Z., Klasifikace environmentálního značení podle množství a hodnověrnosti poskytované informace. Praha, Environmentální značení 2000/1, ISSN 1212-4761, s. 2



Obr. 1 Schéma klasifikácie environmentálneho označovania (upravené podľa ⁴⁶, ⁴⁷, ⁴⁸)
 Legenda: hrubou čiarou je zvýraznené zatriedenie ekolabelingového programu v SR

⁴⁶ REMTOVÁ, K. - SUCHÁNEK, Z., Klasifikace environmentálního značení podle množství a hodnověrnosti poskytované informace. Praha, Environmentální značení 2000/1, ISSN 1212-4761, s. 2

⁴⁷ Dostupné na internete: http://www.gen.gr.jp/pdf/pub_pdf02.pdf [cit. 2005-01-07]

⁴⁸ RUSKO, M. (2013) Environmentálne a bezpečnostné značenie produktov a produkcie v kontexte udržateľnej prosperity. – Trnava: STU MTF, Habilitačná práca, 208 s.

Environmentálne označovanie produktov používajúce environmentálne symboly bez výpovede o vzťahu produkt - ochrana životného prostredia

Environmentálne označovanie produktov používajúce environmentálne, resp. naturálne orientované symboly bez výpovede o vzťahu produkt - ochrana životného prostredia, napríklad značky áut, firemné značenie v jednotlivých sektoroch.

Reklamné environmentálne označovanie (resp. environmentálne vyhlásenia) ktorého hlavným účelom je pripútať pozornosť záujemcu s cieľom získať akceptovanie ponuky. Informácie týkajúce sa životného prostredia sú v „ad hoc“ forme označovania všeobecné, nekonkrétne, často nie sú overiteľné a tým aj potenciálne zavádzajúce. Takýmto typom je napríklad označovanie v rámci niektorých kozmetických, resp. hygienických prípravkov.

Medzi reklamné uplatnenie environmentálneho označovania (typ I, ale aj iné) patrí využitie príslušného loga na nákupných taškách v obchodoch.

Latentné alebo nepriame environmentálne označovanie (resp. environmentálne vyhlásenia), kde je hlavným účelom informovať používateľa o konkrétnych vlastnostiach výrobku z oblasti bezpečnosti, funkčnosti, zdravotnej neškodnosti, toxicity, horľavosti, výbušnosti, hlučnosti a náročnosti na surovinnové a energetické zdroje. Tieto značky, ako aj značky deklarujúce zhodu vlastností s určitým vopred stanoveným súborom požiadaviek, ktoré sa prioritne netýkajú životného prostredia, majú určitú vypovedaciu schopnosť, ale priamo nedeklarujú komplexný pohľad na objekt z hľadiska jeho vplyvu na životné prostredie.

Environmentálne označovanie neštandardizované - všeobecné, nekonkrétne, neoveriteľné - značka, ktorou výrobca klame spotrebiteľa, nie je certifikovaná, nemá žiadneho garanta. Výrobca si túto značku udeľuje sám. Výrobok nemusí byť environmentálne vhodnejší oproti substituentom, resp "ekologický". Príklady takýchto značiek prezentujú nasledovné obrázky.



Obr. 2 Eco Design Elements And Icons ⁴⁹;



Obr. 3 Eco-design ⁵⁰

⁴⁹ Eco Design Elements And Icons. - [on-line] Available on - URL: > <http://depositphotos.com/4329100/stock-illustration-Eco-Design-Elements-And-Icons.html> < [cit.: 2012-09-04]



Obr. 4 Eco Design Vector⁵¹;



Obr. 5 Eco-Design-Elements-Vector⁵²



Obr. 6 Eco Design Elements⁵³;



Obr. 7 Bio - Eco - Nature značky⁵⁴

⁵⁰ Eco-design. - [on-line] Available on - URL: > <http://toysnoise.blogspot.sk/2009/10/eco-design.html> < [cit.: 2012-09-04]

⁵¹ Eco Design Vector. - [on-line] Available on - URL: > <http://filevector.com/eco-design-vector.html> < [cit.: 2012-09-04]

⁵² Eco-Design-Elements-Vector. - [on-line] Available on - URL: > <http://filevector.com/eco-design-elements-vector.html/eco-design-elements-vector> < [cit.: 2012-09-04]

⁵³ Stock vector of 'Collection Eco Design Elements, Isolated On White Background, Vector Illustration. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.colourbox.com/vector/collection-eco-design-elements-isolated-on-white-background-vector-illustration-vector-3174472> < [cit.: 2012-09-04]

⁵⁴ Bio - Stock vector of 'Eco Set With Nature Icons, Isolated On Black Background. -[on-line] Available on - URL: > <http://www.colourbox.com/vector/eco-set-with-nature-icons-isolated-on-black-background-vector-vector-3176008> < [cit.: 2012-09-04]



Obr. 8 Eco-Design Handbook⁵⁵;



Obr. 9 Illustration - green light bulb icon set for eco design⁵⁶



Obr. 10 Eco značky⁵⁷;



Obr. 11 Green Eco Design Elements⁵⁸

⁵⁵ Alastair Fuad-Luke: The Eco-Design Handbook: A Complete Sourcebook for the Home and Office. - Thames & Hudson Ltd; 2nd edition, 2005, 352 Pages, ISBN: 0500285217

⁵⁶ Illustration - green light bulb icon set for eco design. - [on-line] Available on - URL: > http://www.123rf.com/photo_10770897_green-light-bulb-icon-set-for-eco-design.html < [cit.: 2012-09-04]

⁵⁷ Stylish Eco Stamps Vector. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.downeu.net/e/eco+buttons+8> < [cit.: 2012-09-04]



Obr. 12 Eco Design⁵⁹

⁵⁸ Stock vector of "Green Eco Design Elements". - [on-line] Available on - URL: > <http://www.colourbox.com/vector/green-eco-design-elements-vector-3588931> < [cit.: 2012-09-04]

⁵⁹ Eco Design Elements 2. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.downeu.net/e/eco+buttons+8> < [cit.: 2012-09-04]



Obr. 13 Eco Design Elements⁶⁰



Obr. 14 Eco Design Elements⁶¹

⁶⁰ Eco Design Elements. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.wp-style.com/graphic-webdesign-adobe-corel/stock-vector-eco-design-elements.html> < [cit.: 2012-09-04]

⁶¹ Eco Design Elements. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.wp-style.com/graphic-webdesign-adobe-corel/stock-vector-eco-design-elements.html> < [cit.: 2012-09-04]



Obr. 15 Eco Design Elements ⁶²

Záver

Environmentálne označovanie produktov je prejavom podnikateľskej etiky a jeho cieľom je informovať spotrebiteľov aj výrobcov o nadštandardných, environmentálne prijateľných parametroch produktov označených značkou environmentálne vhodný produkt a motivovať ich k výrobe resp. používaniu týchto produktov. V praxi sa ale okrem environmentálneho označovania upraveného príslušnými technickými predpismi (normy / štandardy) často vyskytuje aj environmentálne označovanie neštandardizované - všeobecné, nekonkrétne, neoveriteľné, kde značka, ktorou výrobca klame spotrebiteľa, nie je certifikovaná, nemá žiadneho garanta. Výrobca si túto značku udeľuje sám. Výrobok nemusí byť environmentálne vhodnejší oproti substituentom.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Alastair Fuad-Luke: The Eco-Design Handbook: A Complete Sourcebook for the Home and Office. - Thames & Hudson Ltd; 2nd edition, 2005, 352 Pages, ISBN: 0500285217
- Article 5(3) of the e-Privacy Directive.
- Bio - Stock vector of 'Eco Set With Nature Icons, Isolated On Black Background. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.colourbox.com/vector/eco-set-with-nature-icons-isolated-on-black-background-vector-vector-3176008> <
- BRUNDTLANDOVÁ, G.H., 1991: Naše spoločná budúcnosť. Praha, 297 s., ISBN 80-85368-07-02
- C-34/13 Kušinová, paragraphs 63 – 65 and C-169/14 Sanchez Morcillo, paragraph 35.
- Case 8/74 Dassonville, para. 5.
- Case C 322/01 Deutscher Apothekerverband, para. 64; Case C-205/07, Gysbrechts para. 33; Case C-37/92 Vanacker and Lesage, para 9; Case C-324/99 DaimlerChrysler, para. 32 and Case C-322/01 Deutscher Apothekerverband, para. 64.

⁶² Eco Design Elements. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.wp-style.com/graphic-webdesign-adobe-corel/stock-vector-eco-design-elements.html> < [cit.: 2012-09-04]

- COM(2016)320 A comprehensive approach to stimulating cross-border e-Commerce for Europe's citizens and businesses
- Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts, OJ L 095, 21.04.1993.
- Council Regulation (EC) No 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty, OJ L 1, 04/01/2003, p. 1. With effect from 1 December 2009, Articles 81 and 82 of the EC Treaty have become Articles 101 and 102, respectively, of the TFEU. The two sets of provisions are, in substance, identical.
- Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market, OJ L 178, 17/08/2000.
- Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications) as amended by Directive 2006/24/EC and Directive 2009/136/EC.
- Directive 2006/114/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 concerning misleading and comparative advertising, OJ L 376, 27.12.2006, p. 21.
- Directive 2006/123/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market, OJ L 376, 27/12/2006.
- Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services.
- Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, OJ L 304, 22.11.2011, p. 64.
- Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, OJ L 281, 23.11.1995 - As of 2018, Directive 95/46/EC will be replaced by the General Data Protection Regulation adopted in 2016.
- Dostupné na internete: http://www.gen.gr.jp/pdf/pub_pdf02.pdf [cit. 2005-01-07]
- Eco Design Elements 2. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.downeu.net/e/eco+buttons+8> <
- Eco Design Elements And Icons. - [on-line] Available on - URL: > <http://depositphotos.com/4329100/stock-illustration-Eco-Design-Elements-And-Icons.html> <
- Eco Design Elements. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.wp-style.com/graphic-webdesign-adobe-corel/stock-vector-eco-design-elements.html> <
- Eco Design Vector. - [on-line] Available on - URL: > <http://filevector.com/eco-design-vector.html> <
- Eco-design. - [on-line] Available on - URL: > <http://toysnoize.blogspot.sk/2009/10/eco-design.html> <
- Eco-Design-Elements-Vector. - [on-line] Available on - URL: > <http://filevector.com/eco-design-elements-vector.html> < [cit.: 2012-09-04]
- Illustration - green light bulb icon set for eco design. - [on-line] Available on - URL: > http://www.123rf.com/photo_10770897_green-light-bulb-icon-set-for-eco-design.html <
- Implementačný plán Svetového summitu o trvalo udržateľnom rozvoji v Johannesburgu. Banská Bystrica, Enviromagazín 7/2002, 2002, s. 8-33. ISSN 1335-1877 s.28
- MAJERNÍK, M. - MESÁROŠ, M. - BOSÁK, M., 2003. Environmentálne inžinierstvo a manažérstvo. Košice: Žilinská univerzita in Multiprint. Prvé vydanie. 385 s., ISBN 80-88922-74-7, s. 116
- Nariadenie (ES) č. 1008/2008 o spoločných pravidlách prevádzky leteckých dopravných služieb
- Nariadenie (ES) č. 261/2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov
- Nariadenie (EÚ) č. 1286/2014 z 26. novembra 2014 o dokumentoch s kľúčovými informáciami pre štrukturalizované retailové investičné produkty a investičné produkty založené na poistení.

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1177/2010 z 24. novembra 2010 o právach cestujúcich v námornej a vnútrozemskej vodnej doprave, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 181/2011 zo 16. februára 2011 o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave
- PAVLŮ, M. - RYŠAVÁ, J., 1999: Označení a související předpisy. Praha: Euro Info Centrum, 21 s., Prvé vydanie
- Podpora využívania proenvironmentálnych moderných technológií a využitie existujúcich programov na ich implementáciu do ekonomiky SR. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.tur.vlada.gov.sk/752/4%09podpora-vyuzivania-proenvironmentalnych-modernych-technologii-a-vyuzitie-existujucich-programov-na-ich-implementaciu-do-ekonomiky-sr.php>
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC, OJ L 119, 4.5.2016, p. 1.
- REMTOVÁ, K. - SUCHÁNEK, Z., Klasifikace environmentálního značení podle množství a hodnověrnosti poskytované informace. Praha, Environmentální značení 2000/1, ISSN 1212-4761, s. 2
- REMTOVÁ, K., SUCHÁNEK, Z., Klasifikace environmentálního značení podle množství a hodnověrnosti poskytované informace. Praha, Environmentální značení 2000/1, ISSN 1212-4761, s. 2
- RUSKO, M., 2004: *Environmentálne orientovaný manažment v praxi manažéra*. - Žilina: Strix. Edícia EV-2, Prvé vydanie, ISBN 80-969257-1-7, 190 s.
- RUSKO, M., 2010: *Bezpečnostné a environmentálne manažérstvo*. - Žilina: Strix, Edícia EV-7, 4. revidované vydanie. ISBN 978-80-89281-58-9. 335 s.
- RUSKO, M., 2013: Environmentálne a bezpečnostné značenie produktov a produkcie v kontexte udržateľnej prosperity. – Trnava: STU MTF, Habilitačná práca, 208 s.
- SCHREIBER, K., 1997. Jednotný trh. - In WEIDENFELD, W., WESSELS, W., Európa od A do Z – sprievodca európskou integráciou. Luxembourg : Institut für Europäische Politik, 1997, s.99-104, ISBN 80-88848-40-7
- Smernica 1999/94/ES o dostupnosti spotrebiteľských informácií o spotrebe paliva a emisiách CO₂ pri predaji nových osobných automobilov
- Smernica 2001/83/ES o humánných liekoch
- Smernica 2002/22/ES o univerzálnej službe a právach užívateľov týkajúcich sa elektronických komunikačných sietí a služieb (smernica o univerzálnej službe)
- Smernica 2004/39/ES o trhoch s finančnými nástrojmi
- Smernica 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu
- Smernica 2007/64/ES o platobných službách
- Smernica 2008/48/EC o zmluvách o spotrebiteľskom úvere
- Smernica 2009/125/ES o vytvorení rámca na stanovenie požiadaviek na ekodizajn energeticky významných výrobkov
- Smernica 2009/136/ES
- Smernica 2010/30/EÚ o udávaní spotreby energie a iných zdrojov energeticky významnými výrobkami.
- Smernica 2014/17/EÚ o zmluvách o úvere pre spotrebiteľov týkajúcich sa nehnuteľností určených na bývanie.
- Smernica 2014/65/EÚ z 15. mája 2015 o trhoch s finančnými nástrojmi (Mifid 2).
- Smernica 2014/92/EÚ o porovnateľnosti poplatkov za platobné účty, o presune platobných účtov a o prístupe k platobným účtom so základnými funkciami.



Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2366 z 25. novembra 2015 o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia smernice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EÚ a nariadenie (EÚ) č. 1093/2010 a ktorou sa zrušuje smernica 2007/64/ES

Stock vector of "Green Eco Design Elements". - [on-line] Available on - URL: > <http://www.colourbox.com/vector/green-eco-design-elements-vector-3588931> <

Stock vector of 'Collection Eco Design Elements, Isolated On White Background, Vector Illustration. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.colourbox.com/vector/collection-eco-design-elements-isolated-on-white-background-vector-illustration-vector-3174472> <

Stylish Eco Stamps Vector. - [on-line] Available on - URL: ><http://www.downeu.net/e/eco+buttons+8>

SUCHÁNEK, Z., 1998: Normy ISO pro environmentální značení – účinný podpůrný nástroj environmentálního managementu nebo konfliktní téma? In RUSKO, M. [Ed.] Manažérstvo životného prostredia (EMS, EMAS), Banská Bystrica

Usmernenie COM(2016) 320 final k vykonávaniu/uplatňovaniu smernice 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách

ADRESY AUTOROV

doc. RNDr. Miroslav RUSKO, PhD.

Slovenská technická univerzita v Bratislave, Materiálovotechnologická fakulta Trnava, Ústav integrovanej bezpečnosti, Botanická 49, 917 01 Trnava, Slovenská republika
e-mail: mirorusko@centrum.sk

prof. Ing. Vojtech KOLLÁR, PhD.

Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave, Furdekova 16, 851 04 Bratislava, Slovenská republika

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.